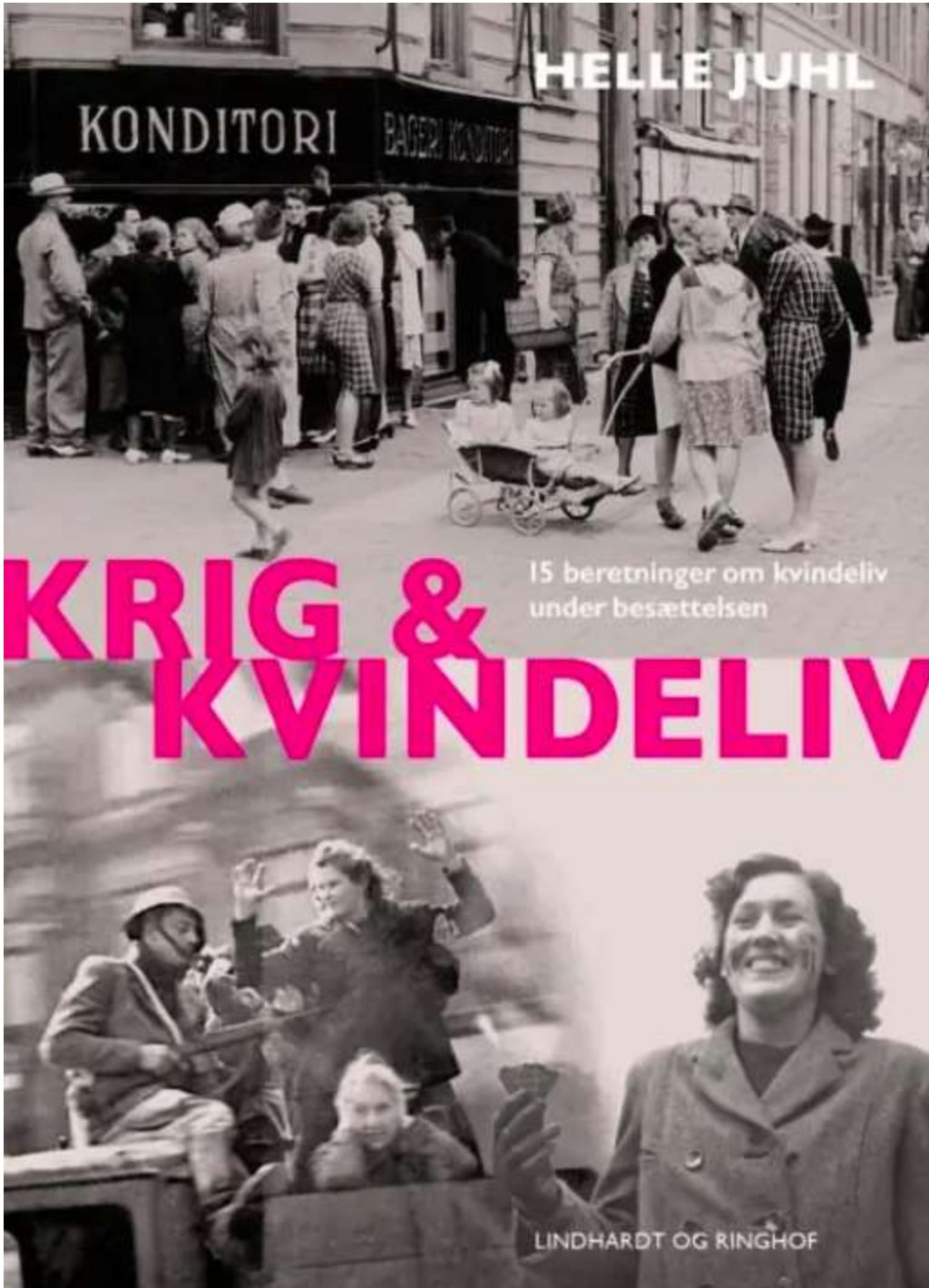

Krig & kvindeliv. Femten beretninger fra besættelsen

Titel: Krig og kvindeliv. Femten beretninger fra besættelsen.

Forfatter: Helle Juhl.

Forlag: Lindhardt & Ringhof, 2024.

Pris: 300 kr.

Anmelder: Bjarne Maurer, cand.mag.

Rating: 4/5.

...

Krig og kvindeliv er en kommenteret præsentation af 15 beretninger fra besættelsen. Hovedparten har ikke tidligere været offentliggjort. Det er særdeles prisværdigt, at forfatteren har indsamlet unikt materiale og foretaget interviews. For fem kvinders vedkommende er samtalerne foretaget i 2022-23. At anmelde disse historiske kilder er vanskeligt, da de er en række af personlige oplevelser og udsagn, uden at etablere sammenhænge og analyser. Det er først, når de indgår i en bredere fremstilling, at beretninger får deres endelige betydning. Det er ikke ukendt, at den klassiske kildekritik fordrer, at beretninger skal stå deres prøve mod kilder, der er fremkommet af den historiske proces som f.eks. dokumenter samt andre beretninger.

Indledningsvis bør det nævnes, at denne bog er i det store format med en fornemt tryk og papirkvalitet og helsides fotografier. Der er anmeldere, som benævner sådanne værker som coffetable-books, der skal vises frem. Denne bog kan sagtens tåle at ligge fremme, da der findes få bøger om kvinder, der deltog i modstandskampen eller på anden måde oplevede dramatiske begivenheder – både de positive og det modsatte.

Beretningerne er fordelt på fire kapitler med følgende titler: De unge – generation krig; Mødrene – hjemmehære; De forfulgte – med livet som indsats; De udrejste – for victory til lands og i luften og: De foragtede – kvindernes kridtstreg. Kapitlerne veksler mellem citater fra aktørernes beretninger med forfatterens beskrivelse af beretningsgiverens situation med referencer til besættelsen og verdenskrigen. Det skaber en spændende præsentation. Den røde tråd i bogen er, hvordan disse oplevelser har påvirket kvinderne i tiden efter de forbandede år. Det er spændende og informativt. Det er også en kvalitet, at Helle Juhl har medtaget tre beretninger fra kvinder, som oplevede besættelsen fra den anden side af kridtstregen. Disse tre personer var ikke landssvigere, men kvinder, der fulgte deres følelser. Alligevel var fordømmelsen hård i sommeren 1945.

De tre modstandsberetninger – der alle er fra provinsen – dokumenterer, at det også var de unge kvinder, der gik ind i modstandsgrupperne. De fandt dækadresser og gav husly, de

transporterede våben i cykelkurve og barnevogne og de foretog kurervirksomhed samt rekognosceringer. De pakkede illegale blade og fordelte disse i nærområdet. Kvinder, der deltog i likvideringer, finder vi primært hos Holger Danske.

Beretninger om modstandskampen spiller en særlig vigtig rolle i litteraturen om besættelsen, fordi der ikke blev skabt ret meget samtidigt materiale. Modstandsgrupperne holdt ikke kontor. De tre publicerede beretninger er særdeles relevante, og er især stærke, på det man kalder `the human factor`. Den ene beretning skildrer, hvor vanskeligt modstandsarbejdet var i Sønderjylland. Ledelsen af det tyske mindretal var nazificeret, og mange tysksindede agerede som informanter. Det var eksempelvis en skolekammerat, der angav kvindens mand til Gestapo. Det var den samme begrundelse, der afholdt SOE fra at nedkaste våben og sprængstoffer syd for Kongeåen.

Afsnittet om mødrene eller hærene på hjemmefronten beretter om de kvinder, der sikrede infrastrukturen til trods for varemangel og faldende rationer. Uden mad og drikke duer helten ikke, siger folkeviddet. Det er sjældent, at disse kvinder dukker op i den traditionelle modstands-litteratur. Her får bogen en særlig værdi.

Forfatterens præsentation af Ellen Christensen (1913-1998) er ikke baseret på et interview, men er en traditionel biografi skrevet på baggrund af en række artikler og bøger – bl.a. Kate Flerons "Kvinder i modstandskampen" og Kathrine Læsøe Engbergs "Modstandskvinder". Dette kapitel er overordentligt interessant, idet Ellen var aktiv på flere fronter i frihedskampen. Hun var operationssygeplejerske på Bispebjerg Hospital, og en af hovedkræfterne i at smugle over 1500 jøder i oktober 1943 gennem hospitalet og sygeplejeboligerne. Ellen hjalp nedskudte allierede flyvere med at flygte til Sverige via transportgruppen "Speditøren". Hun skjulte og behandlede sårede sabotører. I tre uger i september og oktober 1944 plejede Ellen, den hårdt sårede modstandsmand "Citronen" i en villa i Jægersborg. Da de tyske politisoldater kom for at anholde ejeren af huset begyndte Citronen en voldsom ildkamp. Ellen fik et par sekunder til at flygte ud i haven og forsvandt i mørket. Den sidste del af besættelsen var det illegale blade og "Det kæmpende Danmarks Radiostudie", som var arbejdsopgaverne. Ellen fik i 1953 Florence Nightingale-medaljen.

De tre beretninger fra kvinder i den allierede lejr illustrerer, at de frie danske - sammen med modstandsbevægelsen - fik det "kæmpende Danmark" anerkendt som allieret. Især søfolk og skibstonnagen gav i de første krigsår et bidrag til at modstå de tyske ubådes torpederinger af konvojer fra Nordamerika til Storbritannien og Sovjetunionen. Krig skaber innovation på mange områder. Før 1939 var det utænkeligt, at kvinder blev piloter i RAF. Den 23-årig Vera

Strodl fra Bogense fik certifikat til Air Transport Auxiliary, og fløj de næste fire år alle typer militærmaskiner fra fabrikkerne i Storbritannien til de operative baser. Vera foretog ca. 200 flyvninger, og var i luften mere end 1.500 timer.

De tre sidste beretninger er fra kvinder, som havde en relation til besættelsesmagten. Det er grum læsning og dokumenterer med al tydelighed et af de mere ubehagelige kapitler i de lykkelige majdage i 1945. Det er kendt, at civile danskere foretog overgreb i de første ophidsede dage efter befrielsen. Det gik helt galt på Bornholm. Den 22. maj anholdt en større gruppe lokale frihedskæmpere 21 kvinder på forskellige adresser, og bragte de anholdte til et hotel i Rønne. Mændene var bevæbnede og bar det 3-farvede armbånd. Her blev kvinderne klippet skallet, og fik påmalet hagekors. Næste morgen blev kvinderne lukket ud til foragt for de forsamlede borgere. Frihedsfolkene var maskeret og hele forløbet fotograferet. Der blev et mindre efterspil for de implicerede mænd.

Det er en vigtig og relevant udgivelse, der bringer mange nye informationer om kvinder i krig. Forfatteren nævner ikke, om der har været problemer med beretninger afgivet så mange år efter afslutningen af verdenskrigen. Frihedsmuseet foretog i slutningen af 1970'erne over hundrede interviews med sabotører. Dengang kunne vi konstatere, at nogle af beretningsgiverne havde svigt i hukommelsen, blandede begivenheder sammen og også efterrationaliserede deres udsagn. Til gengæld var der aktører, som havde en forbløffende knivskarp hukommelse.

Tilføj kommentar

Du skal [logge ind](#) for at kommentere på denne samtale.

0 Beskeder

Tidligste Først

Ingen beskeder i denne samtale.